



Storbyen du ikke ser. Den sentrale beliggenheten til de mest beryktede slumstrøkene i det viktorianske London gjorde at de før eller senere måtte bli attraktive for boligsøkende kunstnertyper så vel som de mer sofistikerte turistene. Men det finnes et blekere London som ikke lokker til seg andre enn fattige østeuropeere på slavekontrakt, rotløs muslimsk ungdom og afrikanske prostituerte.

FREDRIK GIERTSEN
Litteraturviter og skribent

Gentrifiseringens vippepunkt. Notting Hill, beliggende ved Hyde Parks nordvestre hjørne i bydelen Chelsea and Kensington, blir i Wikipedia beskrevet som «et fasjonabelt område, med store viktorianske hus og eksklusive butikker og spisesteder». Det har lenge vært kjent for sitt ukentlige brukmarked og årlige karneval, og har fremdeles noe av sitt kosmopolitiske preg intakt, til tross for at det nå er blitt det foretrukne boområdet for toryenes ledersjikt.

Det er som et gentrifiseringens vippepunkt: Mye av det som var fargerikt, gøyalt og litt vilt, blir så attraktivt at det tiltrekker seg mennesker som egentlig ikke er noen av delene. Pengesterke som de gjerne er, sørger de for å kjøpe ut de som bare leier, hvorpå den løsslupne sjarmen forsvinner inn i minnebøkene eller ut i periferien.

I etterkrigstiden, da britene slet med å sette i stand hovedstaden sin etter de tyske bombetoktene, ble de store leilighetene i Notting Hill delt opp og leid ut til innvandrere fra de tidligere koloniene, særlig fra Karibia, med høy profit. På den tiden var bydelen en veritabel slum, og man hadde raseopptøyer helt frem til rundt 1980.

Men det aristokratiske preget var ikke helt visket ut, blant annet var det svært høyt under taket, så da de gode tidene kom tilbake, rykket interiørarkitektene inn, mens reggaeartistene, homsene og det virkelige karnevalet forsvant ut.

For det blotte øye representerte dette en klar forbedring av boligstandarden, men den kom aldri den gamle beboermassen til gode. Ja, hvor ble de egentlig av?

Reisebok fra storby. Dette spørsmålet stiller journalisten Ben Judah seg i boken «This is London», som er en slags reiseskildring fra de mer ukjente stedene i hans egen hjemby. De gamle frikerne og punkerne fra Notting Hill finner han igjen i Harlesden, en bydel litt lenger ut fra sentrum, der de sitter i sine *betting shops* og satser sine slanter – dette er de

arbeidsløse trøst – en sprintende veddeløpshest på TV-skjermen. Utenfor er jamaikanske gjenger, såkalte «yardies», ivrige i sin omsetning av *crack*-kokain, en geskjeft som har bidratt til at man i Harlesden nylig (fra 2001) hadde Storbritannias aller høyeste mordrate. Men også denne bydelen så nylig helt annerledes ut, og her har forfallet hatt fritt spillerom.

På 1950-tallet tilbød Harlesden mange sikre jobber innen industri og jernbane, arbeidsplasser der man kunne organisere seg, og for mange jamaikanere og irer var dette inngangsporten til å få britisk statsborgerskap. Samholdet var sterkere, de møttes på pub og så fotball sammen. Men innvandrerne som Ben Judah treffer nå – fra Somalia, Polen eller Nigeria – jobber alene som sjåførere, rengjørere eller søppelplukkere.

Dette er i realiteten en illustrasjon på overgangen fra *fordisme* til *post-fordisme*, altså fra livslang ansettelse ofte for hele familien i trygg, lokal industri med samfunnsansvar, til strøjobber i lovens grenseland.

Illegale immigranter. Ifølge Judah finnes det flere enn 600 000 papirløse immigranter i London, en lite ensartet gruppe som utgjør en hel illegal by på størrelse med Glasgow, Edinburgh eller for den saks skyld Oslo. Omtrent 40 prosent av dem er kommet etter 2001, og rundt en tredjedel er fra Afrika.

I reneste Günter Wallraff-stil tar Judah på seg oppgaven med å oppsøke en rekke av disse miljøene rundt omkring i storbyen: Han tilbringer natten med en romfamilie i en gangtunnel i sentrum, han intervjuer filippinske au pairer i gulf-araberes tjeneste i Knightsbridge og forhører seg om et drap på en østeuropeisk prostituert i nordøst. Han besøker Beckton Alps, Ilford, Lea Valley og en rekke ukjente steder han tidligere aldri hadde skjenket en tanke. Og det kan sies med en gang: Det er langt mellom de gode nyhetene.

Mye av det som var fargerikt, gøyalt og litt vilt blir så attraktivt at det tiltrekker seg mennesker som egentlig ikke er noen av delene.





Mangfold og varme
Karnevalet i Notting Hill bidro til å gjøre området attraktivt for en beboermasse som ikke var i stand til å opprettholde dets egenart. Her danser en politibetjent under karnevalet i august 2015.

Foto: REUTERS/NTB SCANPIX

Storbyen du ikke ser.



Nå er hverken masseinnvandring eller multikulturalisme – eller for den saks skyld raseoptøyer – noe nytt, og det aller minst i en verdensby som London. Det er mange som vil ha innvendinger mot Ben Judahs pessimisme, skjønt det finnes også mange alarmister som går ham en høy gang.

En av dem er journalisten Melanie Phillips, som i sin bok «Londonistan» fra ti år tilbake satte søkelyset på hatefulle ytringer fra ytterliggående imamer, ikke minst den beryktede Abu Hamza al-Masri i moskeen ved Finsbury Park. Hun angrep også selve multikulturalismen som idé, og plasserte endog hovedansvaret for den tilspissede situasjonen på myndighetene og det hun kalte deres «offerkultur». Som konsekvens har derfor mange høyreekstreme trykket «Londonistan» til sitt bryst.

Slum i endring. London vokser like raskt som andre storbyer, men det er mye ved utviklingen som er utilsiktet og lite som er entydig. En av de *hotteste* destinasjonene i britenes hovedstad er for tiden området rundt Brick Lane, som skylder mye av sin berømmelse til Monica Alis roman av samme navn fra 2003. Denne gatestubben ligger på østkanten, nærmere bestemt i Tower Hamlets, som særlig på 1800-tallet var ensbetydende med slum, nød og tidlig død.

Dette området har alltid tatt imot mange innvandrere. I tidligere tider var det snakk om hugenotter, irer og jøder, men i løpet av de siste tiårene er det særlig innvandrere fra Bangladesh som har bidratt til å heve området og gi det en positiv karakter. Til noens fortvilelse er det ikke så mange puber igjen her, men desto flere *curry houses* og et yrende natteliv, og stemningen minner om den i Notting Hill før gentrifisering.

I sin bok «Arrival City» (2011) peker Doug Saunders på det åpenbare at skjebnen til nyankomne er svært konjunkturavhengig. Titusenvis av irer som hadde flyktet fra hungersnød hjemme og slått seg ned i East End, klarte seg eksempelvis temmelig bra da de gode tidene satte inn på 1880-tallet.

Siden 1960 har Storbritannia tatt imot 300 000 mennesker fra landsbygda i Bangladesh, og i Tower Hamlets utgjør de og deres etterkommere rundt en fjerdedel av innbyggerne. Det har også i nyere tid vært stor sosial nød her, og i

Til noens fortvilelse er det ikke så mange puber igjen i området rundt Brick Lane, men desto flere curry houses og et yrende natteliv, og stemningen minner om den i Notting Hill før gentrifisering.

1995 ble bydelen kåret til landets verste når det gjaldt både levestandard, helse og utdannelse. Etter dette har det gått gradvis bedre, blant annet er mange unge kvinner i høyere utdannelse.

Nysgjerrighetens drivkraft. Mye tyder på at Brick Lane og Tower Hamlets med

Glorifisert av ettertiden
Cockneyene rundt kirken St. Mary-le-Bow, som grunnet sin arbeiderkultur tidligere ble omtalt så nedsettende, omfattes nå med en betydelig nostalgi.

ILL. WIKICOMMONS



Liten verden I sin biografi over London skriver Peter Ackroyd at man i byens øst- og vestkant først ble oppmerksomme på hverandre på slutten av 1800-tallet, da man oppdaget hvor fort koleraen kunne reise «fra Whitechapel til Whitehall».

Foto: AP/NTB SCANPIX

dette er «reddet», men hva kan gamblene i Harlesden, hushjelpene i Mayfair og dagarbeiderne langt ute i periferien forvente seg? I de hundre årene fra 1825 til 1925 steg innbyggertallet i London enormt, fra drøye én til rundt syv millioner, mens det i dag bor 14 millioner i Stor-London.

I en situasjon med uavklarte følger av Brexit, vil det også være usikkerhet rundt byens fremtid knyttet til vekst og innvandring, og det snakkes mer om polarisering enn om å tøye grensene. Det er blitt sagt at Londons øst- og vestkant først ble oppmerksomme på hverandre på slutten av 1800-tallet, da man oppdaget hvor fort koleraen kunne reise «fra Whitechapel til Whitehall», men forfattere som Charles Dickens, George Gissing og Jack London var aldri redde for å få søle på skoene, og i vår samtid har Hanif Kureishi, Zadie Smith og nevnte Monica Ali bidratt til å binde storbyen sammen.

I sin bok «Slumming It» skriver akademikeren Fabian Frenzel om borgerskapets syn på fattigdom siden viktariatiden, og påpeker at det ikke bare har vært preget av forakt, men også nysgjerrighet. «Slumturisme» er et fenomen som har eksistert siden de første storbyene vokste frem, og for drøyt hundre år siden var det ikke uvanlig med organiserte turer gjennom Londons *smog* og inn i fattigstrøkene nattertid.

Motivasjonen var ofte filantropisk, men den kunne også være egoistisk fordi det ble ansett som en mulighet for å tre ut av en borgerlig tvangstrøye og å ta for seg av opium, pengespill og prostitusjon.

Et sted i denne pessimistiske tradisjonen befinner også Ben Judahs bok «This is London» seg.

Men om den knapt har noen lyspunkter å by på, er det slett ikke umulig at ettertiden vil finne dem.

Kilder: Ben Judah: «This is London» (2016), Fabian Frenzel: «Slumming It» (2016), Doug Saunders: «Arrival City How the Largest Migration in History is Reshaping Our World» (2011), Melanie Phillips: «Londonistan How Britain is Creating a Terror State Within» (2006).

